

MÂTÜRÎDÎ KİTAPLIĞI

AİLE ve TOPLUMSAL İLİŞKİLER

İlke Yayıncılık: 212
Mâtürîdî Kitaplığı: 4

Özgün Adı
Aile ve Toplumsal İlişkiler

Yazan
Doç. Dr. Recep Önal

Dizi Editörü
Prof. Dr. Harun Işık

Yayına Hazırlık
İlke Yayıncılık

Kapak
İlke Yayıncılık

ISBN
978-625-7286-09-1

I. Baskı
İstanbul, 2021

Baskı-Cilt
Ravza Yayıncılık ve Matbaacılık
Topkapı – İSTANBUL
Tel: 0 212 481 94 11

İLKE YAYINCILIK

P.K. 117 Üsküdar 34672 İstanbul

Tel: 0.216 341 15 88

WhatsApp: 0.552 392 50 60

www.ilkeyayincilik.com – ilkeyayincilik@hotmail.com

© Tüm yayın hakları İlke Yayıncılık'a aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

MÂTÜRÎDÎ KİTAPLIĞI

Doç. Dr. Recep Önal

AİLE VE TOPLUMSAL İLİŞKİLER

DOÇ. DR. RECEP ÖNAL

İÇİNDEKİLER

Önsöz...7

Giriş...11

BİRİNCİ BÖLÜM AİLE BİREYLERİ ARASINDA TEMEL HAK VE SORUMLULUKLAR...15

1. Kadın ve Erkeğin Hak ve Sorumlulukları..... 18
 - a. Eş Olarak Erkek ve Kadın 19
 - b. Anne-Babanın Çocuklara Karşı Hak ve Sorumlulukları..... 51
2. Çocukların Anne-Babaya Karşı Hak ve Sorumlulukları. 76

İKİNCİ BÖLÜM AKRABA VE KOMŞULARA KARŞI HAK VE SORUMLULUKLAR...93

1. Akrabalara Karşı Hak ve Sorumluluklar..... 93
2. Komşulara Karşı Hak ve Sorumluluklar 99

Kaynaklar...107

ÖNSÖZ

Kur'ân-ı Kerîm'de insanın başıboş bırakılmadığı, belli bir amaç için yaratıldığı ve bu amacın da Yaratıcı'sına karşı kulluk olduğu belirtilmektedir. Aynı zamanda; insanın bu konuda imtihan edileceği hatırlatılarak, yaratılış amacının sorumluluk esası üzerine kurulduğuna dikkat çekilmektedir. Kur'ân'ın bu yaklaşımından hareket eden İmam Mâtürîdî (ö. 333/944) de; dünyanın imtihan âhiretin ise ceza ve mükâfat yurdu olduğunu, bu anlamda iyi-kötü türünden sergileyeceği tutum ve davranışlarından dolayı hesaba çekileceğini belirterek "insanın sorumlu bir varlık olduğu"nu her vesileyle dile getirmektedir.

Bu itibarla denilebilir ki; insanların, biri Rabb'ine karşı diğeri de birbirlerine karşı olmak üzere yerine getirmesi gereken iki temel sorumluluğu bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle; insanın sorumluluğu sadece Allah'a karşı kulluk görevi ile sınırlı olmayıp ailesine ve sosyal çevresine karşı birtakım görev ve yükümlülükleri de içere-

mektedir. Dolayısıyla; insanın yapması gereken ilk şey, Rabb'ine karşı sorumlu olduğunu bilmesidir. Çünkü bu bilince sahip olan bir kimse önce kendisine ve ailesine daha sonra sosyal çevresine karşı sorumluluğunu yerine getirecektir. Zîrâ insan sosyal bir varlıktır ve toplum içinde yaşamak zorundadır. Toplum içinde yaşamak ise belli görev ve sorumlulukları beraberinde getirmektedir. Fertlerin, ailelerin ve toplumların huzurlu ve mutlu yaşayabilmeleri de her bireyin üzerine düşen bu görev ve yükümlülükleri bilmesine ve bu sorumluluk bilinciyle bunları yerine getirmesine bağlıdır. İşte; bu yüzden Kur'ân'da insanların mutlu ve huzurlu bir hayat sürdürebilmeleri için başta anne-babası olmak üzere ailesi, akrabası, komşusu, yakın ve uzak çevresini kapsayacak biçimde beşerî, sosyal ve hukûkî ilişkilerini veya kısaca ferdî ve sosyal hayatını düzenleyen ve bunları belli kurallara bağlayan hüküm ve prensipler belirlenmiştir. Bunların yerine getirilmesi hususunda da insanlar hem Allah'a hem de sosyal çevreye karşı sorumlu ve yükümlü kılınmıştır. Bu bağlamda; Mâtürîdî, eserlerinin farklı yerlerinde toplumun en küçük birimini ve temelini oluşturan aile kurumu üzerinde önemle durmaktadır. Bu sûretle: Mutlu ve huzurlu bir aile ortamının tesis edilmesi, korunması ve devamı için aile bireylerinin hak ve sorumlulukları ile karşılıklı ilişkilerini hangi prensipler üzerine kuracaklarını; aile yönetimiyle ilgili olarak da dînî, sosyal, kültürel, ekonomik vb. ailevî işleri uygun bir biçimde nasıl düzenleyip yürüteceklerini tespit etmeye çalışmaktadır. Bunlara ilaveten; akrabaya, komşuya ve diğer insanlara karşı görev ve sorumluluklarının neler olduğu hususlarına da yer vermekte olup bunları detaylı olarak incelemektedir.

Bu çalışmada teorik zemin dikkate alınarak Mâtürîdî'nin ailemize ve sosyal çevremize karşı hak ve sorumluluklarımızın neler olduğuna ilişkin temel görüşleri ele alınacaktır. Bu anlamda; bireye ve topluma kazandırdığı birçok olumlu katkılara rağmen günümüzde yıpratılmaya çalışılan aile kurumunun fert ve toplum hayatı açısından yeri ve önemi, aile bireylerinin birbirine ve sosyal çevresine karşı hak ve sorumlulukları, uymaları gereken davranış kuralları Mâtürîdî perspektifinden tespit edilmeye ve ortaya konmaya çalışılacaktır. Elde edilen görüşlerin; günümüzde siyâsî, ideolojik, sosyal ve ekonomik sebepler yüzünden yaşanan birtakım ailevî problemlerin çözümüne katkı sağlayacağını ümit ediyor ve çalışmamızın okuyuculara faydalı olmasını temenni ediyorum.

Çalışmada hem Kitâbü't-Tevhîd'in hem de Te'vîlâtü'l-Kur'ân'ın Arapça ve Türkçe baskılarından faydalanılmıştır. Dipnotlarda; ilk olarak her iki eserin de Arapça nüshalardaki yerleri gösterilmiş, daha sonra da parantez içerisinde Türkçe tercümelerindeki sayfa numaralarına işaret edilmiştir.

Geleceğimizin köklerimizden referansla yeniden inşâsı bağlamında Mâtürîdî Kitaplığı Projesi gibi güzel bir projeyi destekleyerek kültür ve düşünce dünyamıza bu türden kıymetli eserlerin kazandırılmasını sağlayan proje sorumlusu Prof. Dr. Harun Işık ve yayıncı kuruluş İlke Yayıncılık'ın kıymetli yönetici ve mensuplarına şükranlarımı bildiririm. Gayret bizden muvaffâkiyet Allah'tandır.

Doç. Dr. Recep Önal